

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ตำบลแสนตอ อำเภอดำรงวิทยะ จันทบุรี
Extension Guidelines for Elimination of Aulterated Rice by Farmers in Saen Tor Sub-district,
Tha Maka District, Kanchanaburi Province

นวลปรังค์ สีกาหลง (Nuanprang Sikalong) ¹ เบนจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert) ²

พลสรานญ์ สราญรมย์ (Ponsaran Saranrom) ³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร 2) ความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร 3) การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร 4) ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวของตำบลแสนตอ อำเภอดำรงวิทยะ จันทบุรี ที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าวนาปี 2566/67 จำนวน 445 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 140 ราย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า 1) เกษตรกร ร้อยละ 52.9 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.65 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนมากไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.61 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับข้าววัชพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาครัฐ ไม่เคยไปศึกษาดูงานและอบรมที่เกี่ยวข้องกับข้าววัชพืช มีพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 12.0 ไร่ ร้อยละ 39.3 เป็นเจ้าของเองทั้งหมด ใช้เงินทุนตัวเอง มีรายได้เฉลี่ย 160,821.42 บาท มีภาระหนี้สิน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2 คน การจ้างแรงงานเฉลี่ย 0.48 คน มีการพบความรุนแรงของการระบาดของข้าววัชพืชในแปลงนาในระดับปานกลางถึงรุนแรง 2) ความรู้โดยรวมเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปของข้าววัชพืชและความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร โดยใช้วิธีป้องกัน วิธีเขตกรรม และวิธีใช้สารกำจัดวัชพืชในระดับปานกลางและน้อย 3) การได้รับการส่งเสริม แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม เกษตรกรได้รับการส่งเสริมน้อยที่สุดในประเด็นด้านความรู้ ในประเด็นวิธีการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีการเขตกรรม และวิธีการผสมผสาน ด้านวิธีการส่งเสริม ในประเด็นการจัดฝึกอบรมพิเศษ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริมในประเด็นเพจเฟซบุ๊ก มีความต้องการการส่งเสริมที่ระดับมาก ในด้านความรู้ ที่ประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืชมากที่สุด และมีปัญหาในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกรในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านความรู้ และการใช้เทคโนโลยีมีความยุ่งยาก 4) แนวทางการส่งเสริม คือ ควรมีการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืช รวมถึงวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืช โดยมีเจ้าหน้าที่เข้ามาเยี่ยมเยียนแนะนำให้ความรู้เกษตรกร จัดทัศนศึกษาในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ ควรมีการจัดฝึกอบรมพิเศษเพื่อให้เกษตรกรเกิดความชำนาญ มีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่น่าสนใจและเข้าถึงง่ายและมีไลน์กลุ่มไว้ให้ความรู้และคำปรึกษา

คำสำคัญ ข้าววัชพืช แนวทางการส่งเสริม การกำจัดวัชพืช

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic economic and social conditions of farmers 2) knowledge and practice in Aulterated rice control of farmers 3) the receiving of the extension and needs in the extension of Aulterated rice disposal of farmers 4) problems and extension guidelines in the extension of Aulterated rice control of farmers. The population of this study were 445 rice farmers of San Thor sub-district, Tha Maka district, Kanchanaburi province who had registered as rice production in 2023/24. The sample size of 140 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.07 through simple random sampling method. Data were collected by using interview form and were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and ranking. The results of the research found that 1) 52.9% of farmers were male with the average age of 56.65 years old, completed primary school education level 6, mostly held no social position, and had the average member in the household of 3.61 people. Most of them were members of Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives customer group, received the knowledge about Aulterated rice from agricultural extension officers in government sector, never went on the field trip and training that related to Aulterated rice , had the average total agricultural area of 16.57 Rai, and had the average farming area of 12.0 rai. 39.3% of them were totally owned by themselves. They used their own funding, earned the average income of 160,821.42 Baht, had liabilities, had the average labor in the household of 2 person, and had the average hired labor of 0.48 person. The report found the severity of the outbreak of weed rice in the rice field at moderate to severe level. 2) Knowledge, overall, about general knowledge of Aulterated rice and knowledge about the practices in Aulterated rice control of farmers was at the moderate level. Farmers practiced the Aulterated rice control through the prevention method, cultivation method, and weed control substance method at the moderate or low level. 3) Extension is divided into three aspects: knowledge, extension methods, and information technology used in promote. Farmers have received the least support in each of the following areas: Knowledge regarding the method of eliminating Aulterated rice using the cultivation method and blend method. Extension on the issue of organizing special training. Information technology used in promoting issues on Facebook pages They need to promote knowledge at a high level In the general knowledge issue, there was a moderate level of difficulty in expanding rice weed control. In terms of knowledge and the use of technology, there were difficulties. 4) Extension guidelines included that there should be general knowledge giving about Aulterated rice along with the practical method in the disposal of Aulterated rice by having the officers visit and give out knowledge and suggestions to farmers. They should be the organized the field trip for successful areas. There should also be the organization of special training for farmers to gain expertise with interesting publicized documents that are attractive and easily accessed along with line group for knowledge giving and consultation

Keywords: Aulterated rice, Extension Guideline , Weed control,

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ประเทศไทยมีการผลิตข้าวและบริโภคข้าวเป็นหลัก ในปี 2566/67 ประเทศไทยมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าว 61.93 ล้านไร่ ผลผลิต 25.56 ล้านตันข้าวเปลือก และผลผลิตต่อไร่ 413 กิโลกรัม ลดลงจากปี 2565/66 ร้อยละ 1.45 ร้อยละ 4.28 และร้อยละ 2.82 ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567) อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ประมาณ 213,000 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตร 134,482 ไร่ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ลักษณะดิน เป็นดินร่วนเหนียวปนทราย เหมาะสำหรับการปลูกข้าว พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก ได้แก่ ปทุมธานี 1 กลุ่มข้าวนาสวนพื้นนิ่ม (กข.79, กข.85) และกลุ่มข้าวนาสวนพื้นแข็ง (กข.41, กข.43) การปลูกข้าวในพื้นที่ราบลุ่มแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ การปลูกข้าวนาดำ และการปลูกข้าวนาหว่าน

อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 13 ตำบล มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวในปี 2566/67 จำนวน 56,593 ไร่ 5,034 ครัวเรือนเกษตรกร โดยตำบลแสนตอมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวจำนวน 4,889 ไร่ 445 ครัวเรือนเกษตรกร (สำนักงานเกษตรอำเภอท่ามะกา, 2567) พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในเขตชลประทาน จึงทำให้สามารถทำการเพาะปลูกข้าวได้ปีละ 2 ครั้ง การเพาะปลูกข้าวใช้วิธีแบบนาหว่านน้ำตมเป็นหลัก โดยจากหลักฐานพบว่าข้าววัชพืชมีการระบาดครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 ที่ตำบลเขาสามสิบหยา อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีอาณาเขตกับตำบลแสนตอ และในปัจจุบันเกษตรกรของพื้นที่ตำบลแสนตอกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับข้าววัชพืชในนาข้าว ซึ่งข้าววัชพืช (weedy rice, *Oryza sativa f. spontanea*) เกิดจากการผสมข้ามระหว่างข้าวปลูก (Crop rice, *Oryza sativa* L.) และข้าวป่าสามัญ (common wild rice, *Oryza rufipogon* Griff.) จึงทำให้มีลักษณะเหมือนต้นข้าวจนแยกไม่ออกในระยะต้นกล้า (Oka, 1988; สงกรานต์และคณะ, 2538) มีชื่อเรียกต่างกันในแต่ละท้องถิ่นว่า “ข้าวหาง ข้าวนก ข้าวตืด ข้าวเต้ง ข้าวลาย หรือ ข้าวแดง” (กรมการข้าว, 2559) ข้าวหางและข้าวตืดเป็นข้าววัชพืชชนิดที่เมล็ดร่วงก่อนเก็บเกี่ยวข้าวทำให้ผลผลิตข้าวลดลงตั้งแต่ 10-100% ขึ้นอยู่กับความหนาแน่น (Maneechote et al., 2004) ทำให้เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไร่ละ 1,500 - 4,500 บาท โดยคิดรวมทั้งต้นทุนในการจัดการข้าววัชพืชและผลผลิตที่เสียหาย (อริยา เผ่าเครื่อง, 2547) จากการค้นพบการระบาดของข้าววัชพืชที่มีมาอย่างยาวนานทำให้มีหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร สถานศึกษา หน่วยงานภาคเอกชน ได้เข้ามามีบทบาทในการหาวิธีการที่จะกำจัดข้าววัชพืชให้กับเกษตรกร การกำจัดข้าววัชพืชมีวิธีการที่ได้หลากหลาย เช่น การป้องกัน การเขตกรรม การใช้สารกำจัดวัชพืช รวมไปถึงวิธีการผสมผสาน

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลแสนตอ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาของข้าววัชพืชนี้ เช่น การอบรมให้ความรู้ การลงพื้นที่เยี่ยมเยียนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม แต่ก็ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาการพบการระบาดของข้าววัชพืชได้ จากปัญหาดังกล่าวการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ตำบลแสนตอ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ทราบถึงสภาพพื้นฐานทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ความต้องการในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร รวมไปถึงปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นประโยชน์ให้กับนักวิจัย นักวิชาการ นักส่งเสริมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นข้อมูลในการดำเนินงานและเป็นแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชให้มีประสิทธิภาพต่อไป

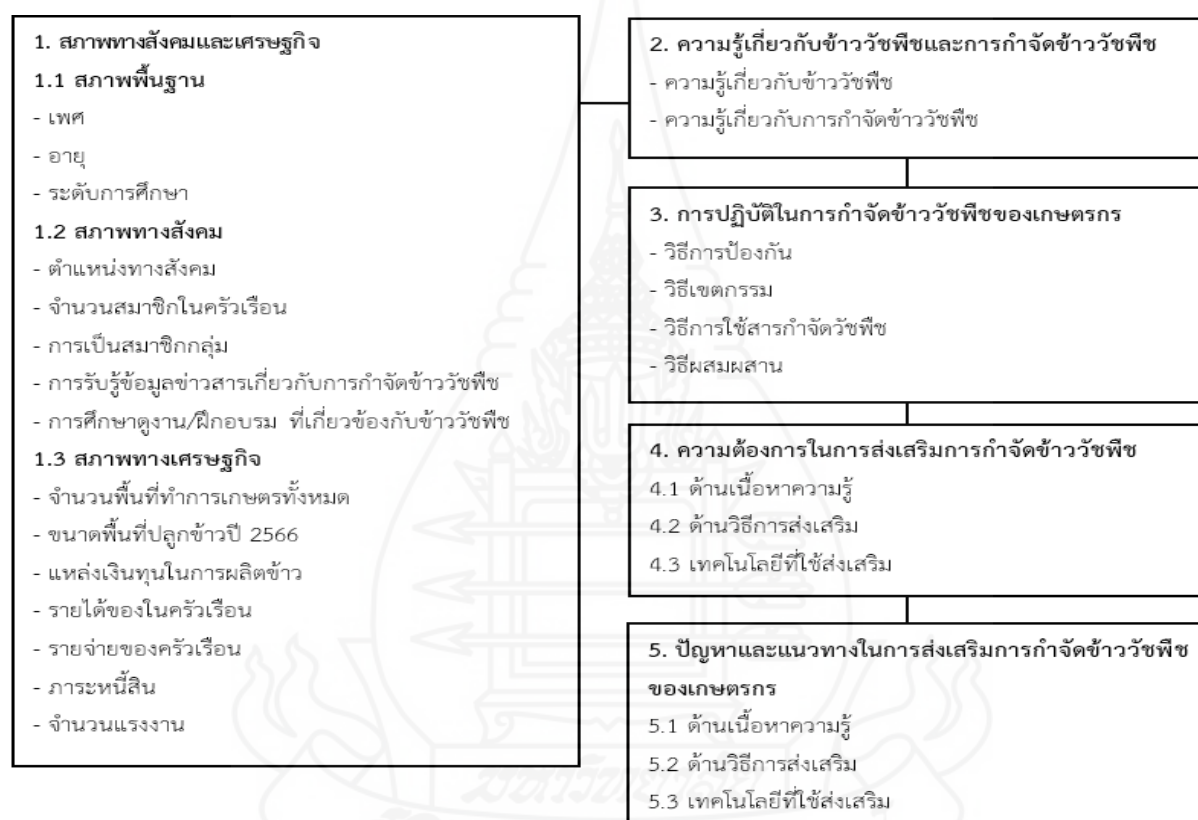

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาการได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวของตำบลแสนตอ อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าวในปี พ.ศ. 2566/67 จำนวน 445 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 ราย ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก ตามสัดส่วนของประชากร ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question) แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ตอนที่ 3 การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร และตอนที่ 4 ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบ (Pre-test) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ ได้ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ของตอนที่ 3 และ ตอนที่ 4 ซึ่ง มีค่า Cronbach's Alpha อยู่ระหว่าง 0.889 - 0.948 จากนั้นจึงนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลทางสถิติ ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 52.9 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 56.65 ปี ร้อยละ 27.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 84.3 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม โดยเกษตรกร ร้อยละ 7.2 มีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากที่สุด มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.61 คน ร้อยละ 75.0 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยร้อยละ 47.9 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 71.4 ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับข้าววัชพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรภาครัฐ ร้อยละ 97.1 ไม่เคยไปศึกษาดูงานและอบรมที่เกี่ยวข้องกับข้าววัชพืช มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 16.57 ไร่ ขนาดพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 12.00 ไร่ ร้อยละ 39.3 มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด ร้อยละของการใช้ทุนตนเองเฉลี่ย 75.57 รายได้จากการเกษตรเฉลี่ยต่อรอบการผลิต 160,821.42 บาท ร้อยละ 37.1 มีรายจ่ายของครัวเรือนน้อยกว่ารายได้ ร้อยละ 76.4 มีภาระหนี้สิน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.98 คน และจ้างแรงงานจากภายนอกครัวเรือน เฉลี่ย 0.48 คน และเกษตรกรร้อยละ 52.1 มีการพบการระบาดของข้าววัชพืชในแปลงนาที่ความรุนแรงของการระบาดของข้าววัชพืชปานกลางถึงรุนแรง

2. ความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับข้าววัชพืชและความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับข้าววัชพืชและความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง (ตอบถูกต้องเฉลี่ย 12.13 ข้อ) จาก 20 ข้อ เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อยพบว่า เกษตรกรมีความรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ “ข้าวตืด”, “ข้าวแดง” เป็นชนิดหนึ่งของข้าววัชพืช การทำความสะอาดเครื่องเกี่ยวนวดช่วยลดข้าววัชพืชได้ และสามารถกำจัดข้าววัชพืชได้โดยใช้เปิดไถ่ทุ่งช่วย ตามลำดับ ส่วนความรู้ที่เกษตรกรมีความรู้ที่น้อยที่สุด ได้แก่ หลังหว่าน 8-10 วัน ควรใช้วิธีการหว่านสารเคมีในการกำจัดข้าววัชพืช สารกำจัดวัชพืชส่วนใหญ่เป็นชนิดไม่เลือกทำลาย และการล่อข้าววัชพืชให้ขึ้นแล้วไถกลบทำให้ข้าววัชพืชลดลง ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

2.2 การปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร โดยภาพรวมเกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยและปานกลางเท่ากัน (ปฏิบัติเฉลี่ย 9.04 ข้อ) จาก 15 ข้อเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การพ่นดิน 2-4 สัปดาห์ ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้คุณภาพ ได้รับการรับรอง และ ปรับที่ให้สม่ำเสมอ ตามลำดับ ส่วนวิธีปฏิบัติที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ การใช้ตาข่ายกันทางน้ำ การใช้สารกำจัดวัชพืชระยะออกทรง และการเลี้ยงเปิดไถหว่าน ตามลำดับ โดยแยกพิจารณาประเด็นการปฏิบัติดัง ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชแยกรายประเด็น

3. การได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

3.1 การได้รับการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืช แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

3.1.2 ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมความรู้ในประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืช ความรู้เกี่ยวกับวิธีการกำจัดข้าววัชพืชด้วยการใช้สารกำจัดวัชพืช ความรู้เกี่ยวกับวิธีการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีการความรู้เกี่ยวกับวิธีการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีเขตกรรมและวิธีผสมผสาน ตามลำดับ

3.1.3 ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมในประเด็นการส่งเสริมแบบมวลชนจากวิทยุกระจายเสียง ได้รับการส่งเสริมในประเด็นสิ่งพิมพ์ ได้รับการส่งเสริมในประเด็นการส่งเสริมรายบุคคลในประเด็นการติดต่อทางโทรศัพท์ ตามลำดับ ตามลำดับ

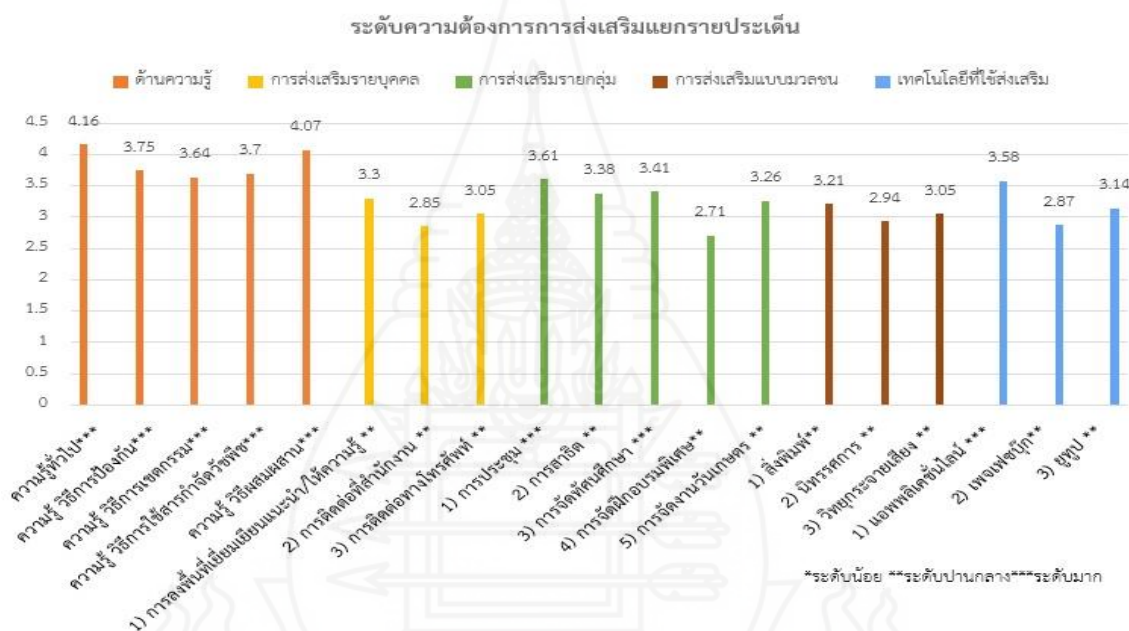
3.1.3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม พบว่า เกษตรกรได้รับการส่งเสริมในประเด็นแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ประเด็นยูทูป (Youtube) และ ประเด็นเพจเฟซบุ๊ก(Facebook page) ตามลำดับ

3.2 ความต้องการการส่งเสริม โดยความต้องการการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.43) เมื่อพิจารณาความต้องการการส่งเสริมทั้ง 3 ด้าน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืช ด้านความรู้ในระดับมาก ด้านวิธีการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการจัดข้าววัชพืชระดับมาก 8 ประเด็น จากทั้งหมด 19 ประเด็น ได้แก่ ประเด็น ด้านความรู้ 5 ประเด็น คือ ประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืช ความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีป้องกัน ความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีเขตกรรม ความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีการใช้สารกำจัดวัชพืช และความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีผสมผสาน ประเด็นด้านวิธีการส่งเสริม 2 ประเด็นคือ การประชุม และการจัดทัศนศึกษา และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม 1 ประเด็น คือ แอปพลิเคชันไลน์(Line) ดังภาพที่ 2

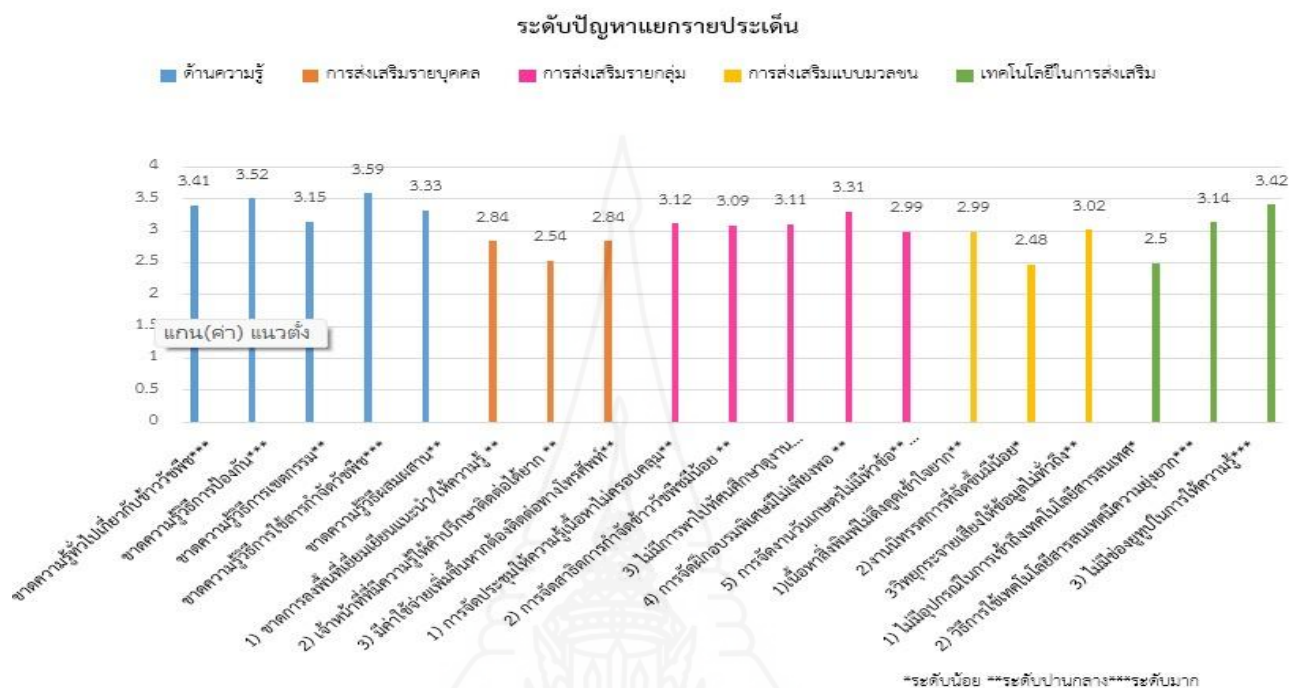
ภาพที่ 3 ระดับความต้องการการส่งเสริมแยกรายประเด็น

4. ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการส่งเสริมการจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.12) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ด้านวิธีการส่งเสริมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาปัญหาแยกรายประเด็น พบว่า มีประเด็นปัญหาที่อยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ ด้านความรู้ 3 ประเด็น คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืช ความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีป้องกัน และความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีการใช้สารกำจัดวัชพืช ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม 2 ประเด็น คือ วิธีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความยุ่งยาก และ ไม่มีช่องยูทูบ(Youtube)ในการให้ความรู้ ดังภาพที่ 4

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 4 ระดับปัญหาในการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกรแยกรายประเด็น

4.2 แนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร ในภาพรวมมีเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.16) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นปรากฏผล ดังนี้ 1. แนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืช ด้านความรู้ ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็นคือ ความสำเร็จในการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืช (ค่าเฉลี่ย 3.44) และเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น คือความสำเร็จในการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืช (ค่าเฉลี่ย 3.32) โดยแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชด้านความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืช เมื่อแยกเป็นรายประเด็น พบว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ วิธีการใช้สารกำจัดวัชพืช(ค่าเฉลี่ย 3.48) เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ประเด็น คือ วิธีการป้องกัน (ค่าเฉลี่ย 3.31) วิธีเขตกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.26) และวิธีผสมผสาน(ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ 2. แนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.22) โดยแบ่งเป็น 3 วิธีการ คือ การส่งเสริมแบบรายบุคคล การส่งเสริมแบบกลุ่ม และการส่งเสริมแบบมวลชน ดังนี้ **การส่งเสริมแบบรายบุคคล** ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.28) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า มีเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชในระดับมากจำนวน 1 ประเด็นคือ ความสำเร็จในการแนะนำให้ความรู้เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.42) และมีเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 2 ประเด็น คือ ส่งเสริมให้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

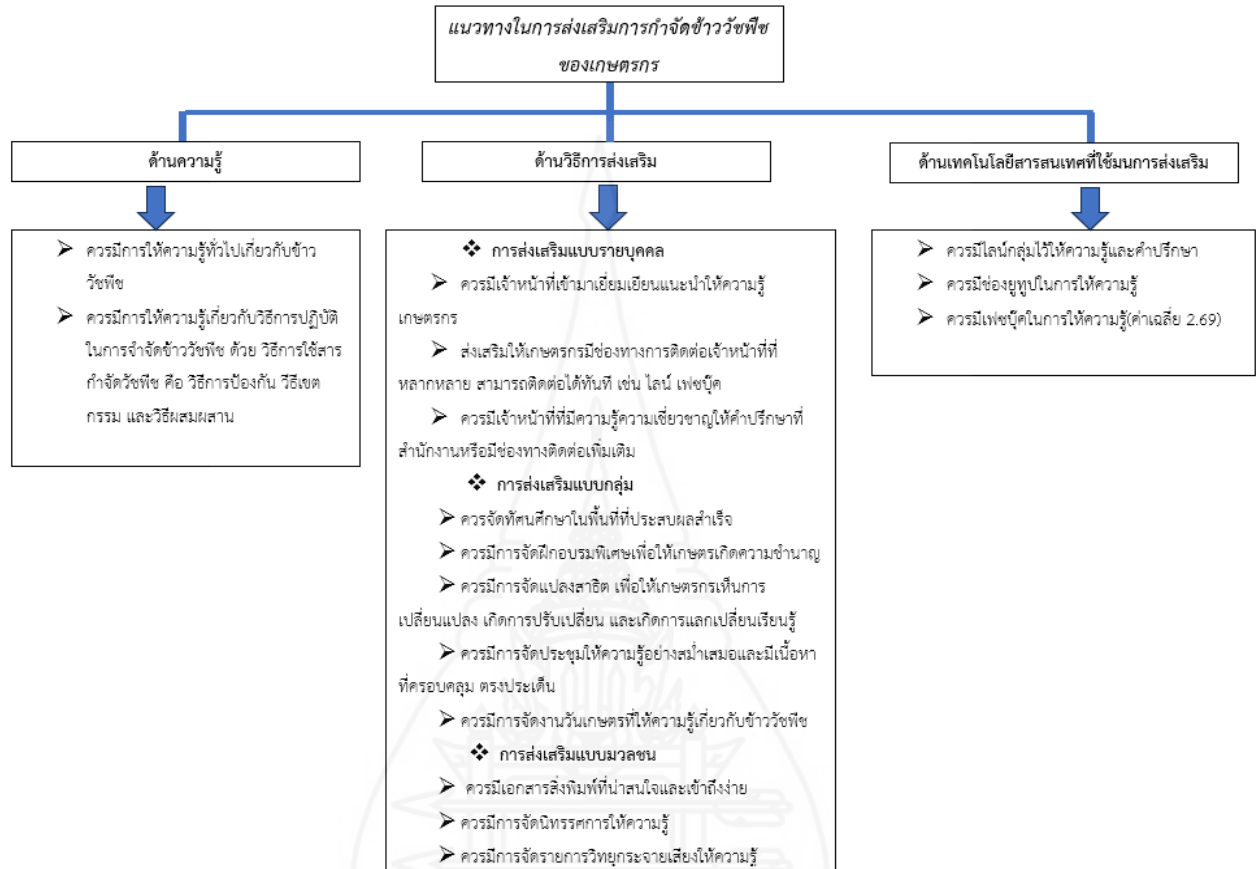
เกษตรกรมีช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ที่หลากหลาย สามารถติดต่อได้ทันที เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก (ค่าเฉลี่ย 3.25) และควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญให้คำปรึกษาที่สำนักงานหรือมีช่องทางติดต่อเพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ย 3.17) การส่งเสริมแบบกลุ่ม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.19) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า มีเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น คือ ควรจัดทัศนศึกษาในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 3.41) มีเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น คือ ควรมีการจัดฝึกอบรมพิเศษเพื่อให้เกษตรกรเกิดความชำนาญ (ค่าเฉลี่ย 3.30) ควรมีการจัดแปลงสาธิต เพื่อให้เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลง เกิดการปรับเปลี่ยน และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.17) ควรมีการจัดประชุมให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอและมีเนื้อหาที่ครอบคลุม ตรงประเด็น (ค่าเฉลี่ย 3.05) และควรมีการจัดงานวันเกษตรกรที่ให้ความรู้เกี่ยวกับข้าววัชพืช (ค่าเฉลี่ย 2.99) การส่งเสริมแบบมวลชน ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า มีเกษตรกรเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น คือ ควรมีเอกสารสิ่งพิมพ์ที่น่าสนใจและเข้าถึงง่าย (ค่าเฉลี่ย 3.31) ควรมีการจัดนิทรรศการให้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.16) และควรมีการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงให้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.11) 3. แนวทางในการส่งเสริมการการกำจัดข้าววัชพืชด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็นพบว่า มีเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น คือ ควรมีไลน์กลุ่มไว้ให้ความรู้และคำปรึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.18) ควรมีช่องยูทูบในการให้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.80) และควรมีเฟซบุ๊กในการให้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.69) ดังภาพที่ 5

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 5 แนวทางในการส่งเสริมการจัดข่าววิจัยของเกษตรกร

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการจัดข่าววิจัยของเกษตรกรตำบลแสนตอ อำเภอด่านมะกอก จังหวัดกาญจนบุรี” มีประเด็นนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม เศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย สอดคล้องกับ จิตสุภา บิดาทอง (2564, น.55) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อาจเป็นผลมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย และเกษตรกรเพศชายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีอายุเฉลี่ย 56.65 ปี ใกล้เคียงกับ ดวงกลม เริ่มตระกูล (2553, น.45) ศึกษาเรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในหมู่บ้านชุมชนต้นแบบ อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 55.06 ปี อาจเนื่องมาจากเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ไม่ทำการเกษตรมีไม่มากและเกษตรกรรุ่นใหม่หันไปประกอบอาชีพทางด้านอื่น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

สภาพทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.0 มีการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ โดยเกษตรกร ร้อยละ 47.9 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.มากที่สุด ซึ่งไปในทางเดียวกันกับ วราภรณ์ บุญเครือ (2564, น.58) และสมหญิง ทับทิมศรี (2560, น.35-36) พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมโครงการที่สนับสนุนจากผ่านรัฐผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อีกทั้งยังใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร เกษตรกรมีการได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับสมหญิง ทับทิมศรี (2560, น.41) ที่พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เกษตรกรได้รับมากที่สุด และเกษตรกรร้อยละ 97.1 ไม่เคยได้รับการศึกษาดูงานหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าววัชพืชสาเหตุอาจเนื่องมาจากในพื้นที่ไม่มีการจัดกิจกรรมในหัวข้อดังกล่าว

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าเกษตรกร มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 16.57 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 12.75 ไร่ และมีการถือครองเป็นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ จิตสุภา บิดาทอง (2564, น.56) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ย 13.55 ไร่และวรินทร์ ปัญญาสม (2557) ศึกษาการผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ครอบครองที่ดินเป็นของตนเอง เกษตรกรร้อยละ 53.6 มีการใช้ทุนของตนเองที่มากกว่าร้อยละ 81 ซึ่งสอดคล้องกับ สุปรานี ต้นจาน (2564, น.57) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ปุ๋ยเพื่อใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 76.0 ใช้ทุนตนเองในการทำเกษตร และร้อยละ 27.0 ใช้ทุนจากการกู้ยืม อีกทั้งเกษตรกรมีรายจ่ายที่น้อยกว่ารายได้ แต่ก็ยังคงมีภาระหนี้สิน ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญภา โยธาศรี (2564, น.52) ที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.2 มีหนี้สิน ซึ่งแตกต่างกับ สุปรานี ต้นจาน (2564, น.57) ที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 81.0 ไม่มีหนี้สิน มีการใช้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.98 คน และแรงงานจ้าง เฉลี่ย 0.48 คน อาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันแรงงานในครัวเรือนลดลงเนื่องจากสังคมเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และเกษตรกรรุ่นใหม่หันไปประกอบอาชีพอื่น

2. ความรู้และวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืช

ในภาพรวมพบว่าเกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับข้าววัชพืช ทั้งความรู้โดยทั่วไปและความรู้เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง และในภาพรวมของระดับการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง(เท่ากัน) ซึ่งประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืช พบว่าเกษตรกรร้อยละ 93.6 มีความรู้ในประเด็นที่ว่า “ข้าวตืด”, “ข้าวแดง” เป็นชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งของข้าววัชพืช แต่ในทางกลับกันมีเกษตรกร ร้อยละ 36.4 ที่ไม่สามารถแยกข้าววัชพืชออกจากข้าวจริงได้ นั้นแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรรู้จักข้าววัชพืชเพียงแค่เล็กน้อยแต่ยังขาดความชำนาญในการแยกข้าววัชพืชจึงทำให้ไม่สามารถกำจัดข้าววัชพืชในระยะกล้าได้จึงทำให้ข้าววัชพืชเติบโตมาแย่งธาตุอาหารข้าวทำให้ผลผลิตข้าวของเกษตรกรลดลง และ ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืช พบว่าเกษตรกรร้อยละ 88.6 มีความรู้ในประเด็น การทำความสะอาดเกี่ยวนวดช่วยลดข้าววัชพืชได้ แต่ในการปฏิบัติจริงมีเกษตรกรเพียง ร้อยละ 50.9 ที่ปฏิบัติในประเด็นนี้ ซึ่งอธิบายได้ว่า เกษตรกรมีความรู้แต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เพราะ เกษตรกรไม่มีรถเกี่ยวนวดข้าวเป็นของตนเองและใช้บริการจากผู้รับจ้างนอกพื้นที่ การที่จะกำจัดข้าววัชพืชให้หมดก่อนลงเก็บเกี่ยวในแปลงของตนเองนั้นเป็นไปได้ยากเนื่องจากทำให้เกิดความล่าช้าเพราะขั้นตอนการทำความสะอาดเกี่ยวนวดข้าวมีหลายขั้นตอน รวมไปถึงอาจมีค่าใช้จ่ายเรียกเก็บเพิ่มเติมขึ้นมามากด้วย และประเด็นที่เกษตรกรเลือกปฏิบัติมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 คือ การพ่นแปลง 2-4 สัปดาห์ เนื่องจากเป็นวิธีปฏิบัติที่ง่ายที่สุด เพราะจากการวิจัยพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรของตำบลแสนตอทั้งหมดอยู่ในเขตชลประทาน มีการบริหารจัดการน้ำที่เป็นระบบ ทำให้สามารถวางแผนการผลิตในแต่ละฤดูกาลได้ และเกษตรกรส่วนมากยังมีความรู้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

น้ำชลประทานที่ผ่านพื้นที่ที่มีการระบาดของข้าววัชพืชอาจมีเมล็ดข้าววัชพืชลอยมากับน้ำได้สามารถป้องกันได้โดยใช้ตาข่ายกันทางน้ำกรองเอาเมล็ดข้าววัชพืชออกก่อนนำน้ำเข้าสู่แปลงของตนก็จะสามารถช่วยลดข้าววัชพืชได้ แต่ในทางตรงกันข้ามมีเกษตรกรเพียง ร้อยละ 33.6 ที่ปฏิบัติในประเด็นนี้นั่นคืออธิบายได้ว่าเกษตรกรที่มีความรู้แต่ขาดการนำไปปฏิบัติเพราะการใช้ตาข่ายกันทางน้ำไม่ได้กรองเฉพาะเมล็ดข้าววัชพืชเพียงอย่างเดียวยังมีเศษวัชพืชอื่นๆและขยะอันไม่พึงประสงค์มาด้วยทำให้กีดขวางทางน้ำ ทำให้น้ำเข้าแปลงไม่ได้ล่าช้า ไม่ทันต่อความต้องการของเกษตรกร รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 80.7 มีการปฏิบัติในการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้คุณภาพได้รับการรับรอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า เกษตรกรร้อยละ 52.1 มีความรู้ในประเด็นต้องใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการรับรองหรือมาจากแปลงที่สะอาดมาทำพันธุ์ นั้นเป็นเพราะว่าในพื้นที่ตำบลแสนตอมีศูนย์ข้าวชุมชน 1 ศูนย์ และแปลงใหญ่ข้าว 2 แปลง จึงทำให้เกษตรกรมีการได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและสามารถนำไปปฏิบัติได้ อีกทั้งศูนย์ข้าวชุมชนและแปลงใหญ่ข้าวดังกล่าวยังได้มีการดำเนินกิจกรรมด้านการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ตามขั้นตอนการปฏิบัติของกรมการข้าวและจำหน่ายให้เกษตรกรในพื้นที่อีกด้วย

3. การได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมการจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

ในภาพรวมพบว่าเกษตรกรมีความต้องการส่งเสริมการจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.43) ซึ่งการได้รับการส่งเสริมและความต้องการในการส่งเสริมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านวิธีการส่งเสริม และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีประเด็นการได้รับการส่งเสริมในอันดับที่ 1 ดังนี้

1) **ด้านความรู้** ในประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืช และมีความต้องการในการส่งเสริมในประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้าววัชพืชด้วยเช่นกัน เพราะว่าจากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรุนแรงของการระบาดของข้าววัชพืชในแปลงนาของตนเองในระดับความรุนแรงปานกลางถึงระดับรุนแรง ทำให้เกษตรกรมีความพยายามที่จะหาความรู้และมีความต้องการความรู้ที่จะมาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกร ร้อยละ 71.4 ได้รับความรู้เกี่ยวกับข้าววัชพืชจากนักส่งเสริมการเกษตร นั้นแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความเชื่อมั่นว่านักส่งเสริมจะสามารถให้ข้อมูลที่เป็นความรู้อันก่อให้เกิดประโยชน์ได้ โดยความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชที่เกษตรกรมีความต้องการมากที่สุดคือวิธีการปฏิบัติแบบผสมผสาน นั้นเป็นเพราะเกษตรกร ร้อยละ 55.0 มีความรู้ข้าววัชพืชมีอายุอยู่ในดินได้ 5-12 ปีและไม่สามารถกำจัดได้ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง

2) **ด้านวิธีการส่งเสริม** เกษตรกร ร้อยละ 55.7 ได้รับการส่งเสริมแบบรายบุคคลด้วยการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนแนะนำให้ความรู้ และมีความต้องการในการส่งเสริมที่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.30) เนื่องด้วยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรมีการปฏิบัติงานตามระบบ T&V System (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) โดยมีการวางแผนให้เจ้าหน้าที่เข้าเยี่ยมเยียนเกษตรกรเพื่อให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่เกษตรกรพบ เกษตรกรร้อยละ 54.3 ได้รับการส่งเสริมแบบกลุ่มด้วยการจัดประชุม และมีความต้องการการส่งเสริมในประเด็นการประชุมที่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.61) นั้นแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริมในแบบรายกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมที่ว่า การส่งเสริมแบบกลุ่มทำให้เกิดการไตร่ตรองและทดลองทำในกระบวนการยอมรับ อีกทั้งการวิจัยยังพบว่า เกษตรกร มีความต้องการการส่งเสริมที่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) ในประเด็นการจัดทัศนศึกษา สอดคล้องกับ กาญจนา ดอนกันหา (2566, น.802) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 วิธีการคือ วิธีการบรรยาย/การฝึกอบรม และวิธีการศึกษาดูงาน และอัจฉริเกศ ชันโมลี (2562) พบว่าเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคลในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่และเกษตรกรควรมีการพบปะอย่างต่อเนื่อง เพื่อพูดคุย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

แลกเปลี่ยนข้อมูล และเจ้าหน้าที่ออกมาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำแก่เกษตรกร ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับข้าววัชพืช และเกษตรกรร้อยละ 68.8 ได้รับการส่งเสริมแบบมวลชนด้วยวิทยุกระจายเสียง และมีความต้องการการส่งเสริมที่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) ในลำดับที่1ในประเด็นวิทยุกระจายเสียง เนื่องจากการวิจัยพบว่าบริบทของพื้นที่ตำบลแสนตอตั้งอยู่ในเขตชนบท ในแต่ละหมู่บ้านจะมีวิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือในการช่วยกระจายข่าวสาร อีกทั้งการประกอบอาชีพของเกษตรกรส่วนใหญ่จะดำเนินกิจกรรมอยู่ภายในแปลง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นช่องทางที่เข้าถึงง่ายที่สุด แต่วิทยุกระจายเสียงมีข้อจำกัดคือไม่สามารถฟังซ้ำได้

3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 65.0 ได้รับการส่งเสริมในประเด็นแอปพลิเคชัน และมีความต้องการในการส่งเสริมที่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) ในประเด็นดังกล่าว สอดคล้องกับ สุธีมนัส สุวรรณมาลย์ (2564,น.103) ศึกษาการใช้สื่อสังคมในการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรต้องการใช้สื่อสังคมประเภทไลน์มากที่สุดในด้านของข้อความ และรูปภาพเกี่ยวกับการจัดการศัตรูพืช เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาร์ทโฟนและสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ แต่การใช้แอปพลิเคชันยังมีความคล่องแคล่วเนื่องจากเป็นเกษตรกรผู้สูงอายุ

4. ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

4.1.1 ปัญหาด้านความรู้ พบว่าในภาพรวมมีปัญหาในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชมด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) ทั้งประเด็นความรู้ทั่วไปและความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืช ประเด็นที่มีปัญหามากอันดับที่ 1 คือ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชในประเด็นการใช้สารกำจัดวัชพืช (ค่าเฉลี่ย 3.59) และวิธีป้องกัน (ค่าเฉลี่ย 3.52) เนื่องจากจากการศึกษาวิจัยพบว่าในพื้นที่ตำบลแสนตอเกษตรกรส่วนมากมีอายุสูง มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถม ทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจได้น้อย

4.1.2 ปัญหาด้านวิธีการส่งเสริม พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชมด้านวิธีการส่งเสริม อยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือขาดการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนแนะนำให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่และมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นหากต้องติดต่อทางโทรศัพท์ เนื่องมาจากการะงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีปริมาณมากทำให้การเยี่ยมเยียนไม่ทั่วถึง หรือแม้แต่ช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่มีไม่หลากหลาย

4.1.3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม ในภาพรวมในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดคือ การเข้าถึงเทคโนโลยีมีความยุ่งยาก และไม่มีช่องยู่ทูปในการให้ความรู้ ทั้งนี้เพราะจากการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนมากจัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ และมีการศึกษาอยู่ในระดับประถม จึงทำให้ยากต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีอีกทั้งเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาหากเกษตรกรไม่รู้จักการปรับตัวและเรียนรู้ก็จะทำให้พลาดต่อการได้รับข่าวสารใหม่ๆ

4.2 แนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชของเกษตรกร

4.2.1 แนวทางในการส่งเสริมด้านความรู้ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยการใช้สารกำจัดวัชพืช เนื่องจากสารกำจัดวัชพืชสามารถจัดหาได้ง่าย มีการใช้ได้กับข้าวหลายระยะ และ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ควรมีการให้ความรู้ทั่วเกี่ยวกับข้าวพืช เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้าวพืชมากขึ้น เมื่อเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจก็จะสามารถนำความรู้เกี่ยวกับกับการปฏิบัติในการกำจัดข้าวพืชมาส่งเสริมได้

4.2.2 แนวทางในการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าวพืชอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมาก คือ ควรมีเจ้าหน้าที่เข้ามาเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำ/ให้ความรู้เกษตรกรและ ควรจัดทัศนศึกษาในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกษตรกรเห็นการเปลี่ยนแปลง เกิดการปรับเปลี่ยน และเกิดการแลกเปลี่ยน เพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีความริเริ่มสร้างสรรค์ หรือสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งสอดคล้องกับการได้รับการส่งเสริมและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรลงพื้นที่ให้ความรู้และเยี่ยมเยียนเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ รวมถึง จัดอบรมและจัดทำแปลงสาธิต ในพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนรู้ซึ่งกันและกันสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย เข้าถึงได้ง่าย ในการส่งเสริม

4.2.3 แนวทางในการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการส่งเสริม ในภาพรวมเกษตรกรเห็นด้วยกับแนวทางในการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นที่เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุด คือ ควรมีกู๊ปไลน์ให้ความรู้และคำปรึกษา เพราะแอปพลิเคชันไลน์ เป็นเทคโนโลยีที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการสื่อสารได้แบบสองทาง สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ทั้งระหว่างตัวเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ และระหว่างตัวเกษตรกรด้วยกันเอง มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร มีค่าใช้จ่ายที่น้อย ช่วยลดปัญหาการเดินทางมาพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงานและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ดังนี้

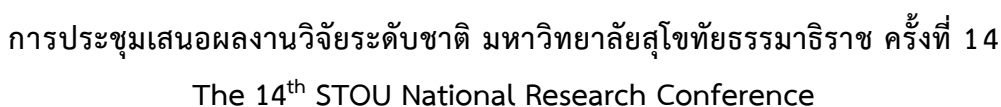
1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

เกษตรกรควรเฝ้าหาความรู้เกี่ยวกับข้าวพืชทั้งในด้านความรู้ทั่วไปและความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าวพืช จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงเทคโนโลยี เกษตรกรจึงควรทำความเข้าใจและศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาหาความรู้ให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นสิ่งใกล้ตัวสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นช่องทางที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเจ้าหน้าที่ผู้ส่งเสริมและระหว่างตัวเกษตรกรด้วยกันเองสามารถนำความรู้จากผู้ประสบความสำเร็จและจากเจ้าหน้าที่ปรับใช้ได้

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่เยี่ยมเยียนแนะนำให้ความรู้เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีความเห็นด้วยในระดับมากกับแนวทางวิธีการส่งเสริมประเด็นให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่แนะนำให้ความรู้เพราะจากผลการวิจัยพบการขาดการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรเป็นปัญหาหนึ่งที่เกษตรกรมีความเห็นด้วย อีกทั้งการลงพื้นที่เยี่ยมเยียนเกษตรกรยังช่วยให้ลดรายจ่ายค่าโทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ การส่งเสริมให้ความรู้ควรจัดอยู่ในรูปแบบรายกลุ่ม เน้นการทัศนศึกษาดูงาน การจัดประชุม เพราะจากทฤษฎีด้านการส่งเสริมกล่าวว่าการส่งเสริมแบบกลุ่มทำให้เกิดการไตร่ตรองและทดลองทำในกระบวนการยอมรับโดยขึ้นไตร่ตรองนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องเป็นผู้สนับสนุนข้อมูลการนำไปทดลองใช้ทำให้เกิดการเชื่อมั่นว่าจะเกิดผลประโยชน์อย่างเต็มที่และต่อเนื่องส่วนในด้านความรู้เจ้าหน้าที่ควรมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับข้าวพืชให้มีความเชี่ยวชาญและเพิ่มช่องทางการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่กับเกษตรกรพร้อมทั้งมีการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมและศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบผลสำเร็จในการกำจัดข้าววัชพืชจากการวิจัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับข้าววัชพืชบางประเด็นอยู่ในระดับมากและบางประเด็นอยู่ในระดับปานกลาง แต่พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาและไม่ได้รับการส่งเสริมในด้านวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชด้วยวิธีเขตกรรมและวิธีการใช้สารกำจัดวัชพืช อีกทั้งยังมีความต้องการการจัดประชุมและการศึกษาดูงานในระดับมาก ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดประชุมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับการกำจัดข้าววัชพืช และควรมีการศึกษากำจัดข้าววัชพืชเพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประกอบการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืชให้เกษตรกร

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามวิธีการกำจัดข้าววัชพืช เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเกษตรต่อไป

2.2 ควรศึกษาการส่งเสริมและวิธีการกำจัดข้าววัชพืชรุกรานในพื้นที่อำเภอข้างเคียงและอำเภออื่นอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความรู้ด้านวิธีการปฏิบัติในการกำจัดข้าววัชพืชรุกรานของแต่ละพื้นที่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมให้เกษตรกรยอมรับในการกำจัดข้าววัชพืชรุกรานต่อไป

สรุปข้อเสนอแนะแนวทางการในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืช

ภาพที่ 7 สรุปข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการกำจัดข้าววัชพืช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมการข้าว(2559). คู่มือระบบการจัดการคุณภาพ : GAP ข้าว. กรมการข้าว. กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2560. คู่มือและวิธีการปฏิบัติงานระบบส่งเสริมการเกษตร. กรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพมหานคร
- จรรยา มณีโชติ. 2548. ข้าววิจัยพืช: ปัญหาและการจัดการ. เอกสารวิชาการ กลุ่มวิจัยพืช
- สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร พิมพ์ครั้งที่ 1 โรงพิมพ์อ้วนน้ำพรินต์จำกัด กรุงเทพฯ 24 หน้า.
- จิตสุภา บิดาทอง .(2564) .ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรสมาชิกนาแปลงใหญ่ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ดวงกมล เริ่มตระกูล. (2553). การยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในหมู่บ้านชุมชนต้นแบบ อำเภอสายโก้ จังหวัดอ่างทอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วรภรณ์ บุญเครือ.(2564) แนวทางการพัฒนาการผลิตข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วรินทร์ ปัญญาสม (2557).การผลิตข้าวโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุธินันท์ สุวรรณมลาย.(2564).ศึกษาการใช้สื่อสังคมในการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุปรานี ตันจาน.(2564) .ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้ปุ๋ยเพื่อใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี .(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สงกรานต์ จิตรากร ฉวีวรรณ วุฒินาโณ ผกาพรรณ ภูสุวรรณ และ กัมปนาท มุขดี. 2538. การบันทึกลักษณะและวิเคราะห์ลักษณะข้าวป่าในประเทศไทย. วารสารวิชาการเกษตร 3: 197-218.
- สมหญิง ทับทิมศรี. (2560). การจัดการศัตรูพืชในนาข้าวของเกษตรกรตำบลดอนเจดีย์ อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรอำเภอท่ามะกา (2567). รายงานผลการขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกรอำเภอท่ามะกา. สืบค้นจากระบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2567.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2567). สถานการณ์การผลิตและการตลาดรายสัปดาห์ 6-12 พฤษภาคม 2567. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์,กรุงเทพมหานคร.
- อริยา เผ่าเครื่อง . 2547. การประเมินค่าการสูญเสียกำไรของเกษตรกร จากการรุกรานของข้าววัชพืชในจังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.เชียงใหม่
- อัจฉริยศ ชันโมลี (2562) แนวทางการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในตำบลนาราชควายอำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม เพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

-
- อัญชิสา แซ่กอ.(2564). การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของสมาชิก
ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านอีเตี้ย-สองพี่น้อง อำเภอร้วชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด.(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร์-
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เพ็ญนภา โยธาศรี.(2564).ความต้องการส่งเสริมการผลิตข้าวของเกษตรกรอำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- Oka, H.I. 1988. Origin of Cultivated Rice. JSSP Elsevier, Japan. 254p.

